

**SECURITY OF POSTAL AND SPECIAL DELIVERY
SERVICES AND THREAT OF TERRORISM
BEZPIECZEŃSTWO USŁUG POCZTOWYCH
I KURIERSKICH A ZAGROŻENIA TERRORYSTYCZNE**

dr Jerzy Szafrąński

dr Elżbieta Szafrąńska

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej

im. Alcide De Gasperi w Józefowie

matimarjur@wp.pl

ABSTRACTS

Progressive changes, primarily in the area of goods circulation on the Internet have resulted in interest increase in postal and delivery service. The rise of goods dispatch as well as time reduction of their delivery imposed by clients lead to the decline in security level of conducting business activity. The situation is an incentive for terrorist organizations and their wide range of activities in order to use opportunities created by Polish postal and delivery facilities.

The publication aims at paying attention to essential problems considered in terms of both social and agricultural area of business activity.

Postępujące zmiany w obszarze obrotu towarów, a przede wszystkim rozwijający się obrót towarowy w Internecie spowodowały wzrost zainteresowania usługami pocztowymi i kurierskimi. Zwiększenie ilości przesyłek oraz wymuszona przez klientów redukcja czasu ich dostarczenia, powodują obniżenie poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności. Sytuacja ta jest impulsem dla organizacji terrorystycznych, by wykorzystać możliwości jakie stwarza rozwinięta w Polsce infrastruktura pocztowa i kurierska do prowadzenia szerokiego spektrum działań terrorystycznych. Celem publikacji jest zwrócenie uwagi na istotne zagadnienia występujące w tym istotnym gospodarczo i społecznie obszarze działalności usługowej.

KEY WORDS:

security, terrorism, threats, postal services, antiterrorism

bezpieczeństwo, terroryzm, zagrożenia, usługi pocztowe, antyterroryzm

WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo obecnie jest najbardziej pożądanym stanem przez każdego człowieka, natomiast zadaniem państwa jest dążenie do zapewnienia maksymalnego poziomu bezpieczeństwa wszystkim obywatelom. Zapewnianie bezpieczeństwa przez państwo zależne jest przede wszystkim od charakteru, rozmiarów i natężenia zagrożeń dla chronionych wartości (Breński, 2013). Generalnie są to przedsięwzięcia podejmowane w ramach wewnętrznej funkcji państwa (wzmacnianie siły militarnej, gospodarczej, optymalizacja systemu społeczno-politycznego i stabilności politycznej) oraz w ramach funkcji zewnętrznej (poprawa stosunków z innymi krajami, członkostwo w organizacjach polityczno-wojskowych, kształtowanie środowiska bezpieczeństwa). Wbrew pozorom bezpieczeństwo państwa nie jest wartością, którą można osiągnąć raz na zawsze i skupić się na realizacji innych celów. Jest to jedna z tych wartości, o które należy zabiegać w sposób ciągły – kształtować, modyfikować i adaptować stosownie do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej (E. Szafrąńska, J. Szafrąński, WSGE w Józefowie 2012 s. 382).

W literaturze przedmiotu „**bezpieczeństwo**” jest definiowane jako „stan niezagrożenia, spokoju, pewności” (M. Szymczak, PWN, Warszawa 1979 s. 147). Jest to definicja używana w określeniach encyklopedycznych. Pojęcie „bezpieczeństwo” określa się najczęściej jako proces tworzenia takich warunków, które gwarantowałyby państwu jego istnienie, zapewniałyby suwerenność, integralność terytorialną, nieingerencję w sprawy wewnętrzne, właśnie jako proces i stan zdolności narodu do ochrony jego wewnętrznych wartości przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

W publikacji z 2011 roku zatytułowanej *Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa* wydanej przez Wyższą Szkołę Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie Profesor Pokruszyński na stronie 11. definiuje bezpieczeństwo jako „*stan i proces trwania, przetrwania i rozwoju każdej formy bytu*”. W innej publikacji zatytułowanej *Bezpieczeństwo wewnętrzne* ten sam autor zwraca uwagę na fakt występowania w teorii bezpieczeństwa dwóch negatywnie wartościowanych zjawisk, takich jak *wyzwania i zagrożenia*. Przy czym, jak twierdzi autor, wyzwania generują nowe sytuacje, w których występują

niezbywalne potrzeby i stosownie do nich odpowiednie działania państwa lub grupy państw w celu osiągnięcia określonego stanu bezpieczeństwa. Stąd w rozważaniach na temat bezpieczeństwa, w różnym wymiarze, należy wyraźnie wyróżniać wyzwania i zagrożenia, albowiem tylko takie podejście może doprowadzić do obiektywnej oceny zjawiska bezpieczeństwa.

Bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne państwa rozmiennie jest jako „bezpieczeństwo publiczne” lub „porządek publiczny”. Pojęcie „bezpieczeństwo publiczne” definiowane jest jako „całość porządku i urządzeń społecznych chroniących państwo i jego obywatele przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego” (M. Szymczak, PWN, Warszawa 1979 tom I, s.147). Z kolei wyrażenie „porządek publiczny” pojmowane jest jako „ład, spokój, życie zgodne z prawami przyjętymi w społeczeństwie” (M. Szymczak, PWN, Warszawa 1979, tom II).

Na podstawie istniejących definicji tych wyrażeń można wnioskować, że wyrażenia: bezpieczeństwo publiczne, porządek publiczny, sprowadzają się w rzeczywistości do tej samej istoty sprawy. Chodzi o utrzymanie właściwego funkcjonowania instytucji i urzędów służących obywatelom. Zgodnie z art. 5. Konstytucji RP państwo zobowiązane jest zapewnić obywatelom bezpieczeństwo we wszystkich jego aspektach.

Szczególne miejsce w tym katalogu zajmuje bezpieczeństwo publiczne oczekiwane przez obywateli w obszarach codziennego życia praca, szkoła, zakupy w tym także dokonywane drogą internetową. Zmiany w obszarze obrotu towarów, wynikające z rozwoju Internetu i handlu internetowego spowodowały intensywny wzrost zainteresowania usługami kurierskimi. W Polsce funkcjonuje ponad 100 firm oferujących usługi kurierskich i pocztowych, a eksperci do spraw gospodarczych prognozują, że najbliższe lata przyniosą wzrost zapotrzebowania na usługi kurierskie. Przyczyną zwiększenia popytu na wygodne, kontrolowane i szybkie dostawy towarów, zarówno dla klientów biznesowych jak i dla klientów indywidualnych upatrują we wzroście zakupów internetowych oraz obniżaniu kosztów przez firmy świadczące ten rodzaj usług. Wymagania klientów w tym obszarze są jednoznaczne. Przesyłki muszą być tanie i dostarczane w krótkim czasie (Breński, 2004).

Zwiększenie ilości przesyłek oraz wymuszona przez klientów redukcja czasu ich dostarczenia, powodują ograniczanie przez firmy kosztów własnych prowadzonej działalności. W dużej mierze wpływa to na obniżenie poziomu bezpieczeństwa realizowanych usług. Taka sytuacja natomiast jest istotnym sygnałem dla organizacji terrorystycznych, by wykorzystać

infrastrukturę pocztową i kurierską do prowadzenia działań logistycznych oraz przeprowadzenia ataków terrorystycznych. Dostarczanie materiałów wybuchowych czy środków biologicznych za pomocą poczty miały już miejsce w historii terroryzmu. Warto przypomnieć choćby **Franz'a Fuchsa** bezrobotnego inżyniera, który w latach 1993-1996 wysyłał przesyłki-bomby do znienawidzonych obcokrajowców i osób prywatnych „przyjaznych cudzoziemcom”. Fuchs samodzielnie skonstruował dwadzieścia pięć bomb, które zabiły cztery osoby, a piętnaście poważnie raniły. Do dziś nie udało się wyjaśnić skąd pozyskał odczynniki do ich śmiertelnych przesyłek. Inny doskonały przykład to **Theodore (Ted) Kaczynski**, który działał na terenie Stanów Zjednoczonych w latach 1978-1995. FBI nadała mu przydomek „Unabomb”. Został zatrzymany i postawiony w stan oskarżenia za przygotowanie i wysłanie szesnastu paczek i listów z bombami, w wyniku, czego zginęło trzy osoby, a 23 zostały ranne.

W listopadzie 2010 roku bomba umieszczona w przesyłce kurierskiej wybuchła w centrum Aten, a dwie inne zostały zdetonowane przez policję. Przesyłka była zaadresowana do ambasady Meksyku i wybuchła kilka minut po wręczeniu jej pracownicy firmy kurierskiej. Pozostałe dwie przesyłki miały trafić do ambasady Holandii oraz do prezydenta Francji Nicolasa Sarkozy'ego. Przechwycono je w siedzibie popularnej w Atenach firmy kurierskiej i zostały zdetonowane przez policyjnych saperów.

Mimo, że eksperci do spraw terroryzmu podkreślają, że choć nie jest to najskuteczniejsza z metod terrorystycznych, jest jednak praktyczną metodą, wykorzystywaną do precyzyjnego dostarczania ładunku wybuchowego konkretnemu adresatowi. Metoda uważana jest przez niektórych ekspertów bombowych za stosunkowo zawodną, gdyż istnieją możliwość wczesnego wykrycia ładunku zanim dotrze do adresata, przedwczesnej jego detonacji lub otwarcia i zdetonowania ładunku przez niewłaściwego odbiorcę. Mimo tego problem bezpieczeństwa usług pocztowych i kurierskich istnieje i wydaje się być traktowany z niewłaściwą powagą.

Ustawa z dnia 12 czerwca 2003 r. prawo pocztowe w art. 14 wskazuje, że działalność pocztową w zakresie objętym obowiązkiem wpisu do rejestru może wykonywać przedsiębiorca, który zapewnienia bezpieczeństwa przesyłek na poszczególnych etapach świadczenia usługi w zakresie, o którym mowa w art. 22 ust. 1 pkt 2. Jednak zapis artykułu 22 daje usługodawcy tylko możliwość odmowy wykonania usługi pocztowej lub kurierskiej jeśli zawartość lub opakowanie przesyłki naraża osoby trzecie lub operatora na szkodę. Ustawa zatem nie obliuguje operatorów usług pocztowych i kurier-

skich do prowadzenia szczegółowej kontroli przesyłek, co niewątpliwie ma wpływ na bezpieczeństwo w tym obszarze.

Jak informuje w swoich komunikatach Poczta Polska przesyłki dostarczane przez tę firmę nie są otwierane, ale są kontrolowane na różne sposoby. Wśród metod kontroli, jakie stosuje Poczta Polska wymienia między innymi prześwietlanie zawartości w urządzeniu rentgenowskim. Należy jednak przy okazji wyjaśnić, że wykorzystując wyłącznie urządzenie rentgenowskie, osoba prowadząca kontrolę nie jest w stanie odróżnić materiału wybuchowego od czekolady, ze względu na podobną gęstość materiału. Dlatego kontrola przesyłek powinna być prowadzona przy użyciu detektorów wykrywających oraz identyfikujących substancje chemiczne i biologiczne.

Przedstawiciele prywatnych firm kurierskich natomiast, nawet nie chcą rozmawiać o bezpieczeństwie prowadzonej przez nich działalności. Przyznają natomiast, że ich pracownikom trudno jest sprawdzić, czy przesyłka jest niebezpieczna. Nie dysponują specjalistycznymi urządzeniami do wykrywania materiałów niebezpiecznych i jeśli kurierzy przyjmują przesyłkę odpowiednio zapakowaną, to nie są w stanie wykryć, czy zawiera niebezpieczną zawartość.

Eksperti w zakresie antyterroryzmu uważają, że bardziej narażone na działania terrorystów są przesyłki krajowe. Wprawdzie odpowiednie służby monitorują zawartość podejrzanych przesyłek, ale nigdy nie są w stanie sprawdzić wszystkich przesyłek.

Analiza zamachów terrorystycznych dokonanych w ostatniej dekadzie wskazuje na istotne zmiany jakie dokonały się w strukturze zjawiska terroryzmu oraz jego nowy charakter. Najbardziej charakterystycznymi jego cechami są obecnie (A. Towpik, Warszawa 2003):

1. Nieprzewidywalność czasu, miejsca, rozmiaru oraz charakteru ataku oraz środków, jakie wykorzystane są dla jego przeprowadzenia. Jak prognozują eksperci od antyterroryzmu przyszłe akty terrorystyczne mogą być dokonane przy wykorzystaniu najbardziej zaawansowanych technologii i broni. Sposobem przeprowadzenia ataku mogą być przesyłki pocztowe zawierające broń biologiczną, a także inicjowane elektronicznie urządzenia wybuchowe.
2. Brak jasnej definicji agresora czy sprawcy ataku terrorystycznego. Potencjalny przeciwnik nie jest znany. Jego identyfikacja może być trudna nawet po przeprowadzeniu ataku. W przypadku braku lub ograniczonego monitorowania usług pocztowych i kurierskich ten czynnik

może sprzyjać w prowadzeniu działalności terrorystycznej.

3. Działania współczesnych organizacji terrorystycznych nie są skierowane wyłącznie przeciwko władzom lub siłom porządkowym, ale przeciwko ludności cywilnej. Celem również nie jest osiągnięcie celów politycznych, lecz spowodowanie maksymalnych szkód gospodarczych. Zatem firmy świadczące usługi pocztowe i kurierskie mogą nie tylko być wykorzystane do realizacji ataków terrorystycznych na ważne obiekty, instytucje czy też ludność cywilną, same mogą bezpośrednio stać się celem ataku ze strony terrorystów, zamierzonym lub przypadkowym.

Należy również podkreślić, że koncepcja nowego terroryzmu zakłada pojawienie się nowych oraz nieznanych wcześniej lub występujących jedynie sporadycznie cech organizacji terrorystycznych, stwarzających znacznie większe zagrożenia dla społeczności międzynarodowej.

ZAGROŻENIA W OBSZARZE USŁUG POCZTOWYCH I KURIERSKICH

Polska pomimo, że w ostatnim czasie nie wymieniana jest przez przywódców islamskich organizacji terrorystycznych jako cel ataków, nie jest krajem wolnym od zagrożeń terrorystycznych. Badania wielu ośrodków naukowych zagranicznych i krajowych potwierdzają wysoki poziom potencjalnego zagrożenia aktami terrorystycznymi w Polsce. Codziennie w wywiadach telewizyjnych i radiowych, prowadzonych w związku z zamachami dokonanymi w innych krajach, dziennikarze zadają zaproszonym ekspertom kluczowe pytanie: czy Polsce grożą ataki terrorystyczne? Z wypowiedzi ich wynika, że tak, trudno jednak jest im określić - kiedy? i gdzie? może nastąpić atak. W opinii Autorów, irracjonalność działania terrorystów sprawia, że atak może wystąpić tam, gdzie wszelkie prognozy dokonywane przez ekspertów wykluczają możliwość jego zaistnienia. Naiwnością jest dziś wiara w szeroko rozumiane bezpieczeństwo Polski w kontekście zagrożeń terroryzmem.

Na wzrost realnego zagrożenia atakami terrorystycznymi w naszym kraju wskazuje wiele fatów. Przede wszystkim udział Polski w misjach stabilizacyjnych na Bliskim Wschodzie, Bałkanach, Azji, Afryce, które powodują, że Polska postrzegana jest jako państwo popierające USA w kreowaniu polityki świata. Co ma również wpływ na rosnącą nienawiść świata islamskiego do naszego narodu niejako pośrednio „uwikłanego” w wojnę religijną - pomimo dużych rozbieżności występujących między deklara-

cjami rządu polskiego, a wolą narodu np. w sprawie udziału Polski w militarnych misjach pokojowych w Iraku czy w Afganistanie.

Istotny czynnik wpływający na wzrost realnego zagrożenia atakami terrorystycznymi stanowi również problem definiowania organizacji terrorystycznych działających w krajach, w których prowadzone są działania militarne określane jako walka z terroryzmem. Organizacje terrorystyczne wplecione są bowiem w ruch oporu (bojówki) tzw. „dzikie armie” dowodzone przez watażków, których różnią poglądy w wielu sprawach. Charakterystyczny jest również brak spójności tych grup. Wiele z tych grup przynależy do związków z Al – Kaidą i pod jej „szyldem” dokonuje zamachy terrorystyczne, umacniając w ten sposób morale własnych bojowników, przy okazji umacniając pozycję Al – Kaidy w świecie.

Duże znaczenie na wzrost zagrożenia terroryzmem w naszym kraju ma także napływ do Polski osób sympatyzujących z ugrupowaniami terrorystycznymi, radykalizacja postaw obywateli polskich pochodzenia arabskiego i wyznania muzułmańskiego oraz możliwości wykorzystania terytorium RP jako bazy logistyczno - finansowej do przygotowywania aktów terrorystycznych w Europie.

Występowanie w Polsce różnych partii politycznych i organizacji o skrajnych poglądach, bezrobocie, bieda i pogłębiająca się przepaść między bogatymi, a klasą średniozamożną i biedotą, rosnąca agresja wśród młodzieży, w naszym przekonaniu może stać się również źródłem rodzimego terroryzmu.

Analiza zamachów terrorystycznych dokonanych w ostatnich latach wykazuje, że obecnie celem terrorystów nie są wyłącznie obiekty o charakterze strategicznym, czy ważne ze względu na bezpieczeństwo państwa, duże aglomeracje miejskie lub poryty lotnicze. Trudno dziś praktycznie dokonać trafnej oceny, które obiekty są bardziej lub mniej zagrożone atakami terrorystycznymi, a jeszcze trudniej stworzyć skuteczny system ich ochrony.

W kontekście funkcjonowania obiektów pocztowych trzeba przyznać, że wykazują one wysoki poziom wrażliwości na działalność terrorystyczną. W tym miejscu należy zadać pytanie, jakich zagrożeniami należy się liczyć? Upraszczając nieco problem można jako najbardziej prawdopodobne wymienić następujące obszary.

Przede wszystkim usługi pocztowe mają dla państwa charakter strategiczny, ponieważ w przypadku awarii systemów łączności przewodowej i bezprzewodowej będzie stanowiła krajowy system obiegu informacji. Za-

tem urzędy i obiekty pocztowe jako obiekty strategiczne mogą stanowić cel potencjalnych ataków. Obiektów tych jest w Polsce kilkanaście tysięcy, tylko sama Poczta Polska działa w ponad 8,5 tysiącach urzędów. Wiele urzędów pocztowych to duże obiekty, w których w jednej chwili przebywa kilkadziesiąt, a nawet kilkaset osób. Wnoszenie do nich paczek, w których mogą znajdować się materiały wybuchowe, w celu ich zdetonowania lub środki chemiczne czy biologiczne nie budzi żadnych podejrzeń.

Kolejny kluczowy charakter działalności pocztowej to dostarczanie paczek, które może być wykorzystane przez organizacje terrorystyczne - nie tylko w kraju - do przesyłania bomb, materiałów wybuchowych lub środków chemicznych i biologicznych w różne miejsca świata. Należy zatem mieć świadomość, że zagrożenie wybuchem lub uwolnieniem środków biologicznych czy chemicznych może powstać podczas transportu lub rutynowych działań z przesyłkami w urzędzie pocztowym.

Poczta Polska, jako jeden z czołowych przedstawicieli branży pocztowej i kurierskiej, prowadzi również działalność bankową (lokaty kapitałowe, kredyty, fundusze emerytalne). Zatem i ten obszar działalności może zostać wykorzystany przez organizacje terrorystyczne do przeprowadzenia operacji bankowych służących finansowaniu terroryzmu lub sfinansowania konkretnego ataku.

Urzędy i obiekty pocztowe jako instytucje posiadające w stałym obrocie gotówkę narażone są także na napady, które mogą przerodzić się w sytuację z udziałem zakładników. Napady te niekoniecznie muszą mieć związek z działalnością terrorystyczną, jednakże wystąpienie sytuacji z udziałem zakładników wymaga umiejętności zachowania się przez osoby będące zakładnikami, gdyż procedury rozwiązywania ich są takie same jak w przypadku ataku terrorystycznego. Różnica występuje tylko w poziomie (szczeblu) kierowania działaniami.

Ponieważ działalność terrorystyczna jest działalnością kryminalną i jak wynika z dotychczasowych rozważań, obejmującą wiele różnych czynów przestępnych, doskonalenie systemu ochrony usług pocztowych i kurierskich winno uwzględniać również napady na obiekty pocztowe i kurierskie po godzinach urzędowania, napady na konwoje, listonoszy i kurierów, a także porwania osób i mienia dla okupu. Niewątpliwie wszystkie te sytuacje determinują potrzebę ciągłego doskonalenia obecnego systemu ochrony całej infrastruktury pocztowej i kurierskiej jako szczególnie zagrożonych penetracją ze strony organizacji terrorystycznych oraz jako celu potencjalnych ataków.

Różnorodność współczesnych zagrożeń terrorystycznych, a w szczególności zamachy bombowe, zagrożenia biologiczne, chemiczne i radiacyjne, wymagają dużej wiedzy i świadomości kadry, pracowników, a w szczególności służb ochrony w rozpoznawaniu zagrożeń oraz osób je stwarzających (profilowanie potencjalnych sprawców) oraz w zakresie postępowania i zachowania się w sytuacji ich zaistnienia.

W zabezpieczeniu systemu usług kurierskich i pocztowych występuje szereg słabych punktów, które mogą być wykorzystane przez terrorystów do przeprowadzenia ataków. Należą do nich przede wszystkim:

1. Anonimowe przesyłki pocztowe (bez danych nadawcy), które mogą zostać wprowadzone anonimowo do sieci dystrybucyjnej, mogące zawierać niebezpieczne materiały.
2. Paczki i listy nadawane bez potwierdzenia tożsamości nadawcy. Niebezpieczne listy, przesyłki mogą zostać wprowadzone do sieci dystrybucyjnej, gdyż pracownicy przyjmujący przesyłki nie weryfikują danych osobowych nadawcy umieszczonego na przesyłce z osobą nadającą przesyłkę.
3. Setki tysięcy skrzynek pocztowych, miliony punktów odbiorczych uniemożliwiających monitorowanie całościowo procesu przepływu przesyłek.
4. Łatwość wprowadzenia środków biologicznych. Niewielkie ilości czynników biologicznych wymaganych do przeprowadzenia ataku umożliwiają ich wysłanie w małych opakowaniach takich jak koperty. W większości patogeny mają postać proszku i niepotrzebne jest dodatkowe opryzgadowanie do ich rozpylenia.
5. Łatwość wprowadzenia do obrotu materiałów chemicznych i wybuchowych. Większe paczki mogą być wykorzystane do przesyłania materiałów chemicznych i wybuchowych.
6. Brak w obiektach pocztowych i kurierskich specjalistycznych urządzeń do wykrywania i identyfikacji materiałów niebezpiecznych.
7. Brak fizycznej możliwości skontrolowania 100 % przesyłek i listów przez operatorów pocztowych i firmy kurierskie przy zachowaniu pożądanego przez klientów poziomu usług.

PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM TERRORYSTYCZNYM W OBSZARZE USŁUG POCZTOWYCH I KURIERSKICH

Utrzymanie bezpieczeństwa w obszarze usług pocztowych i kurierskich wymaga zaangażowania odpowiednich do poziomu zagrożenia sił i środków oraz systemowych działań prawno-organizacyjnych i informacyjno-szkoleniowych. Konieczne jest jednak przeprowadzenie analizy potencjalnych zagrożeń terrorystycznych oraz określenie wrażliwości różnych miejsc i poziom ryzyka ich wystąpienia. Przy czym żadnego zagrożenia nie należy bagatelizować.

Analiza wrażliwości różnych miejsc i obszarów na ataki terrorystyczne, jak wskazuje B. Mazurowski w publikacji „Identyfikacja celów ataków terrorystycznych”, powinna uwzględniać ich krytyczność, dostępność, podatność oraz efektywność

Krytyczność jest zasadniczym obszarem badania wrażliwości obiektów i obszarów. Pozwala określić na ile obiekt jest ważny dla terrorystów jako cel i w jakim stopniu spowoduje oczekiwane przez nich zmiany w otoczeniu, co dla terrorystów będzie stanowiło wypełnienie misji. Badanie *dostępności*, pozwala wskazać w jakim stopniu chroniony obiekt lub obszar jest dostępny dla terrorystów, jakie zastosować środki ochrony utrudniające dostęp do miejsc newralgicznych i czy są one wystarczające dla zabezpieczenia obiektu przed realizacją zamachu. Natomiast analiza *podatności* pozwala określić jakich środków musieliby użyć terroryści aby zniszczyć obiekt chcąc zakłócić jego funkcjonowanie oraz jaka jest wrażliwość obiektu na różne rodzaje broni i środków niszczenia, stosowane obecnie przez terrorystów.

Kluczowe znaczenie w kontekście badania wrażliwości obiektów ma *efektywność*, pozwalająca określić potencjalne skutki ekonomiczne, finansowe, społeczne i psychologiczne potencjalnych ataków. Rodzaj i wymiar skutków stanowią bowiem podstawy planowania ataków terrorystycznych, dlatego należy właśnie ten element uwzględniać przy określaniu poziomu zagrożenia obiektów będących celem dla terrorystów. Rzetelnie przeprowadzona analiza wrażliwości obiektów pozwoli na przygotowanie skutecznej reakcji związanej z likwidacją powstałego zagrożenia.

W dobie wzrostu realnego zagrożenia tego rodzaju aktami i możliwością wykorzystania działalności pocztowej i kurierskiej do ich przeprowadzenia, istnieje konieczność doskonalenia działań antyterrorystycznych, a przede wszystkim:

- zweryfikowania i dokładnego skatalogowania aktualnych zagrożeń z uwzględnieniem miejsca usytuowania obiektów, ich wielkości oraz ilości obsługiwanych klientów,
- inwentaryzacji i zweryfikowania sił ochrony w kontekście kwalifikacji i predyspozycji od wykonywania zawodu pracownika ochrony,
- inwentaryzacji i zweryfikowania środków ochrony w kontekście zabezpieczenia przed atakami terrorystycznymi, szybkiego alarmowania o zagrożeniach oraz zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa pracowników urzędów i obiektów pocztowych i klientów w sytuacji zaistnienia zamachu terrorystycznego,
- wprowadzenia procedury weryfikacji osób nadających przesyłki z danymi osobowymi podawanymi na przesyłkach,
- wprowadzenia procedury pakowania paczki w obecności pracownika przyjmującego przesyłkę,
- przygotowania pracowników sektora bankowości w zakresie kontroli operacji bankowych i prania pieniędzy,
- przygotowania i wdrożenia jednolitych **procedur postępowania i zachowania się w sytuacji zaistnienia różnych rodzajów ataków terrorystycznych**,
- przygotowania jednolitych programów szkolenia i ćwiczeń w oparciu o planowanie skutków potencjalnych ataków terrorystycznych,
- wykorzystania do kontroli przesyłek specjalistycznych urzędzeń ujawniających i identyfikujących materiały niebezpieczne,
- przygotowania i prowadzenia szkoleń i ćwiczeń wtórnych, polegających na doskonaleniu nawyków i umiejętności nabytych podczas szkoleń właściwych.

Istotne jest wypracowanie spójnej metodyki szkoleń takiej, która niezależnie od stanowiska czy pełnionej funkcji dawałaby wszystkim pracownikom wiedzę niezbędną do zrealizowania stawianych przed nimi zadań. Ważnym jego elementem powinno być kształtowanie u wszystkich pracowników świadomości w kontekście roli jaką pełnią w całym systemie ochrony instytucji i znaczenia ich postępowania dla bezpieczeństwa innych. Należy przy tym pamiętać, że kształtowanie takiej świadomości daje poczucie wartości oraz działa mobilizująco.

ZAKOŃCZENIE

Ataki terrorystyczne przy wykorzystaniu infrastruktury pocztowej i kurierskiej zdarzają się bardzo rzadko, niemniej jednak stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, przedsiębiorstw będących adresatami, firm świadczących usługi pocztowe i kurierskie a także obywateli.

Analiza przypadków wykorzystania przesyłek pocztowych i kurierskich, jako metody działania terrorystów pokazuje bardzo złożony problem zagrożenia terroryzmem oraz trudności w zapewnieniu bezpieczeństwa w tym obszarze. Należy podkreślić, że nadawcą niebezpiecznej przesyłki może być każdy, kto jest w stanie nadać przesyłkę i ją odpowiednio uzbroić. Mogą to być zarówno terroryści indywidualni jak i zorganizowane grupy, bojownicy w sprawie i szaleńcy. Tradycyjne materiały wybuchowe mogą być zastąpione przez materiały nowej generacji, które pozwalają na budowanie bardziej wyrafinowanych przesyłek - pułapek, a co za tym idzie trudniejszych do ujawnienia i identyfikacji.

Rozwój technologii daje ogromne możliwości wykrywania niebezpiecznych ładunków przesyłanych w listach, paczkach. Charakteryzują się one bezinwazyjnością oraz dużą skutecznością. Niestety ich wykorzystanie generuje duże koszty zakupu, eksploatacji i obsługi.

Większość firm świadczących usługi pocztowe i kurierskie posiada stosowne procedury, które pozwalają na wczesne wykrycie zagrożenia. Niemniej jednak rzadkość przeprowadzania przez terrorystów ataków przy użyciu firm kurierskich lub operatorów pocztowych spowodowały w wielu firmach nieprzestrzeganie procedur bezpieczeństwa, co sprawia, że przesyłki do wielu adresatów docierają w sposób niekontrolowany. Bagatelizowanie zagrożeń w tym obszarze jest bardzo niekorzystne, gdyż zwiększa skuteczność terrorystów, zwłaszcza, że terroryści bezustannie poszukują luk w realizacji obowiązujących procedur, lub braku systemów zabezpieczających obszary będące w ich zainteresowaniu.

Skutki aktów terrorystycznych w obszarze usług pocztowych i kurierskich mogą wywołać destabilizację w funkcjonowaniu jednego z ważniejszych elementów infrastruktury krytycznej, zbiorową panikę oraz straty w ludziach. Dobitym przykładem była zbiorowa panika w USA po serii listów zawierających biały proszek imitujący węglik. Ludzie masowo wykupywali zapasy żywności, rękawiczki lateksowe, a nawet przestali wychodzić z domu.

Nie do oszacowania są koszty poniesione przez firmy, które były celem ataków przy użyciu niebezpiecznych przesyłek. Ewakuacje pracowników,

przestoje w pracy, kosztowne akcje policji i straży pożarnej oraz utrata zaufania klientów, która również skutkuje poważnymi stratami finansowymi.

Zatem firmy świadczące usługi pocztowe i kurierskie powinny dołożyć wszelkich starań, aby zwiększyć bezpieczeństwo przesyłek w obszarach prowadzonej działalności poprzez systematyczne ujawnianie i eliminowanie słabych punktów systemu kontroli obiegu przesyłek.

Autorzy publikacji mają świadomość, że nie wyczerpali problematyki zagrożeń terrorystycznych w obszarze świadczenia usług pocztowych i kurierskich. Główną intencją było jednak zwrócenie uwagi na fakt, że płaszczyzna ta nie jest wolna od zagrożeń terrorystycznych a problem bezpieczeństwa w tym obszarze bagatelizowany. Niestety jak wykazują badania wielu ośrodków naukowych podobne problemy występują w innych obszarach działalności gospodarczej np. bezpieczeństwo obiektów handlowych czy obrót i handel żywnością.

REFERENCES:

Breński, W. (2013). *Polski rynek usług pocztowych z wykorzystaniem outsourcingu*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM.

Breński, W. (2004). *Kierunki Zmian Organizacyjnych Pocztowego Transportu Samochodowego w Polsce w latach 1931-2004* [w:] Oddziaływanie Telekomunikacji i Poczty na Rozwój Nowej Gospodarki w Polsce, red. naukowa Henryk Babis, Szczecin: Wydawnictwo: Zapol Dmochowski, Sobczyk Sp. j. w Szczecinie, s. 369-377.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

Ustawa z dnia 12 czerwca 2003 r. prawo pocztowe.

B. Mazurowski, *Identyfikacja celów ataków terrorystycznych*; {w} red. W. Zubrzycki, *Przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym*; Warszawa 2011;

W. Pokruszyński, *Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa* Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie 2011.

E. Szafrąńska, J. Szafrąński, *Specyfika działań ochronno-porządkowych podczas imprez masowych o charakterze turniejów*, {w} red. M. Sitek, W. Bednarek, *Krajobraz po mistrzostwach Europy 2012*, Józefów 2012, red. M. Szymczak, *Słownik Języka Polskiego*, PWN, Warszawa 1979. t. I, red. M. Szymczak, *Słownik Języka Polskiego*, PWN, Warszawa 1979. t. II.

Towpik, *Terroryzm i broń masowego rażenia w polityce NATO*, Zeszyty naukowe Nr 1 (50) A Warszawa 2003,